

Araştırma Sorununu Tanımlama ve Hipotez Kurma

Yaşar Tonta

H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

tonta@hacettepe.edu.tr

<http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/tonta.html>

Araştırma

- ➔ Araştırma tasarımında üzerinde düşünülmesi gereken üç genel soru (Creswell, 2003):
- Araştırmacının yeni olduğunu iddia ettiği bilgi nedir?
 - Hangi araştırma stratejileri izlenecek?
 - Hangi veri toplama ve analiz teknikleri kullanılacak?

Yeni Bilgi İddiası

- ➔ Pozitivizm/Post-pozitivizm
 - Çoğu zaman kuramla başlar; tümdengelimle dayalı
- ➔ Yapısalcılık
 - Çoğu zaman kuramla başlamaz; tümevarıma dayalı
- ➔ Katılımcı
 - Belli bir alanda harekete geçilmesini amaçlar
- ➔ Pragmatizm
 - Temel husus “problem”dir; problemin özelliğine göre belli yöntemler seçilir

Araştırma Stratejileri

☞ Nitel

- Örnek olaylar (vaka analizi)
- Etnografyalar
- Anlatıma dayalı araştırmalar

☞ Nicel

- Betimleme araştırmaları
- Deneysel araştırmalar

Araştırma Yöntemleri

☞ Nitel

- Veri toplama aracına dayanan sorular (yapısal görüşme, yapısal olmayan görüşme, günlük tutma, not tutma vd.)
- Nitel olarak toplanan veriler üzerinde de istatistiksel analizler yapılabilir

☞ Nicel

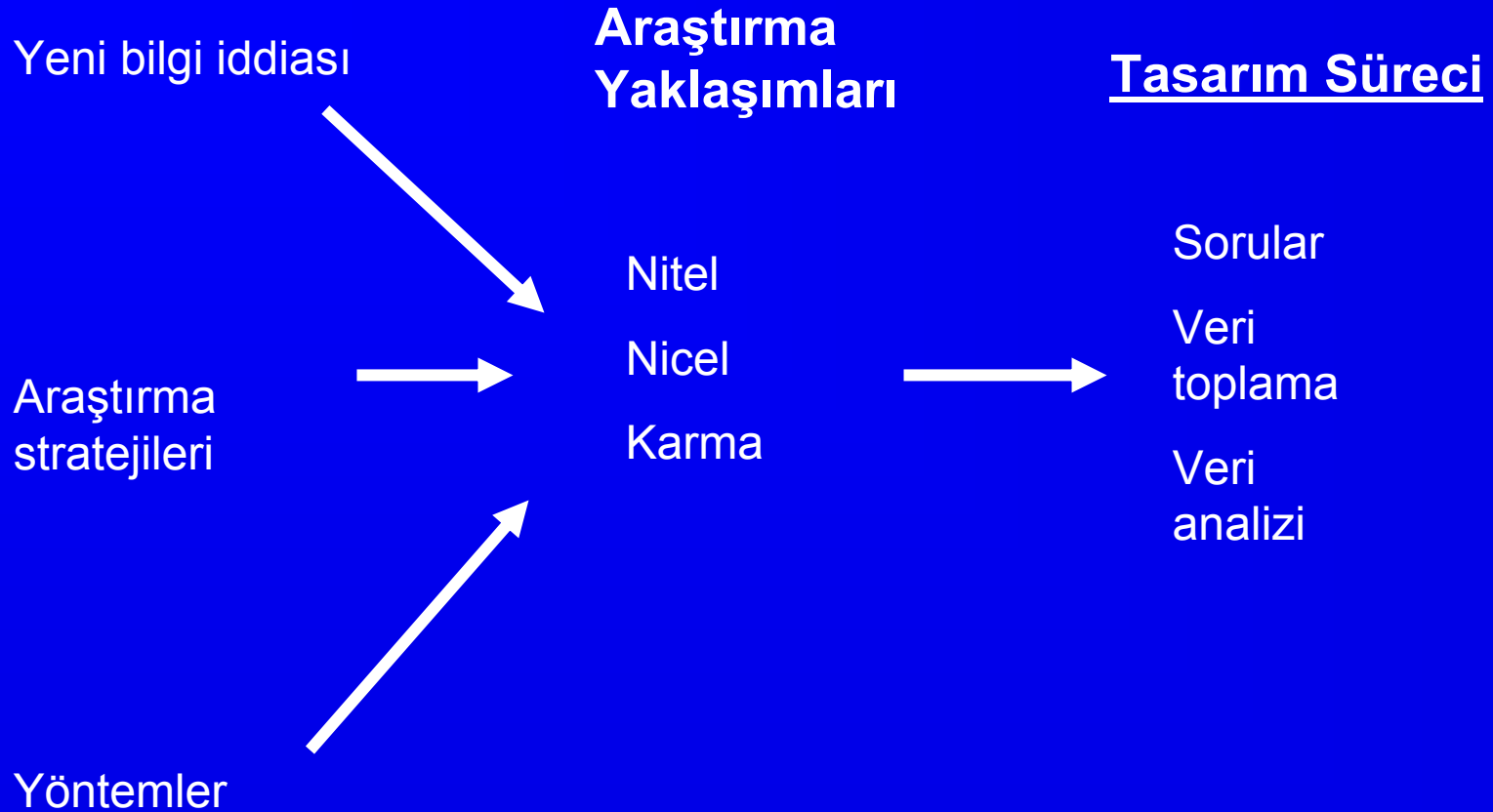
- Yeni ortaya çıkan yöntemler (postayla, yüzyüze, bilgisayarla, telefonla uygulanan anketler, yapısal görüşmeler vs.)
- Nicel veri toplamak için kullanılan veri toplama araçlarında açık uçlu sorular da sorulabilir ve bunlara dayanarak nitel değerlendirmeler yapılabilir

☞ Karma yaklaşımlar

- Hem nicel hem nitel yöntemler kullanılır

Sorgulama Ögeleri

Araştırma Ögeleri Nelerdir?

- ➔ Sınanabilir hipotezler kurmak için ortak terminoloji kullanılması
- ➔ Kuramsal ve uygulamalı araştırmalar için terimler ve terimler arasındaki ilişkiler yararlı
- ➔ Tüm araştırmalarda geleneğe bakılmaksızın sınanabilir ifadeler kurmak ve sonuçları ölçmek için benzer kavramlar kullanılır

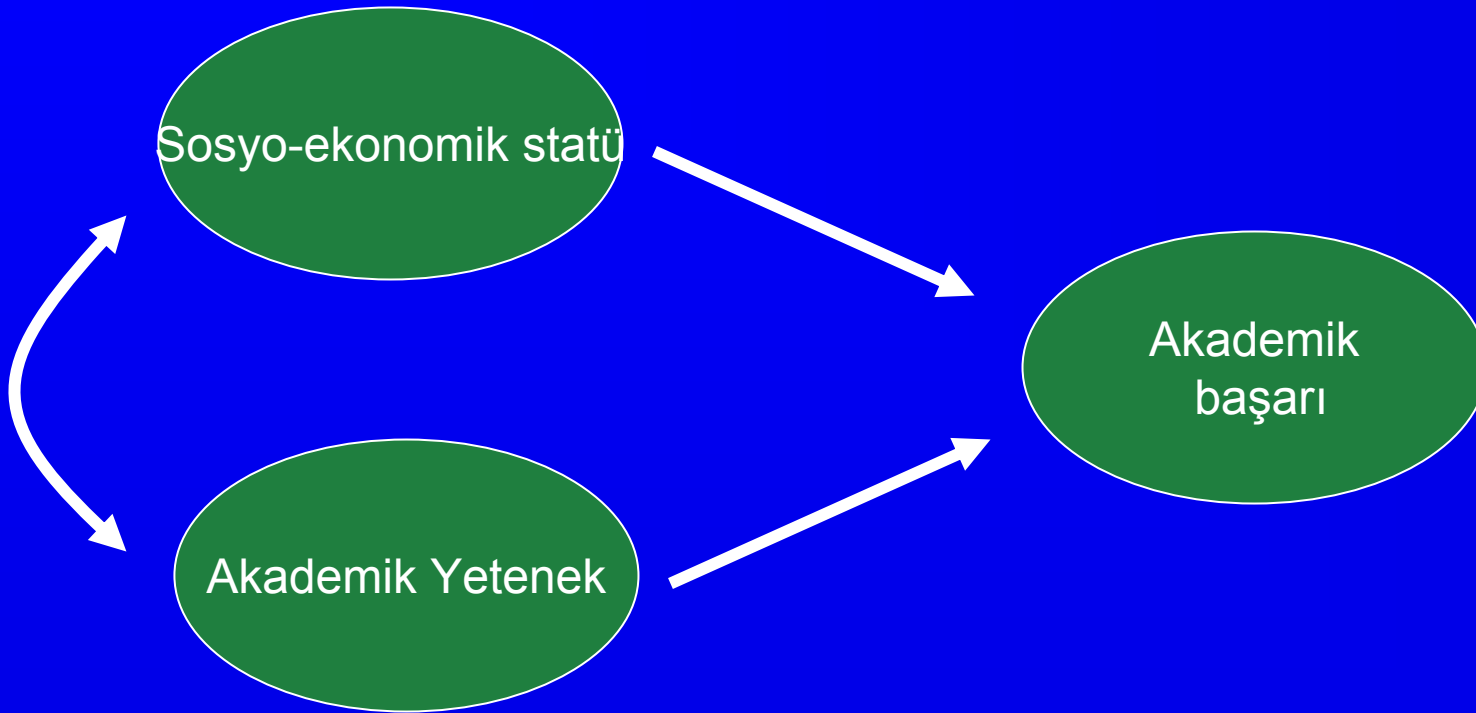

Yapılar ve Değişkenler

- ➔ Yapılar (Constructs)
 - Kavramlar (çoğu zaman karmaşık)
 - Doğrudan ölçülemiyor
 - “kuramsal değişkenler” de denmektedir
- ➔ Değişkenler
 - Ölçebileceğimiz şeyler
 - Sayısal değer atayabileceğimiz somut ölçüme dayalı ifadeler

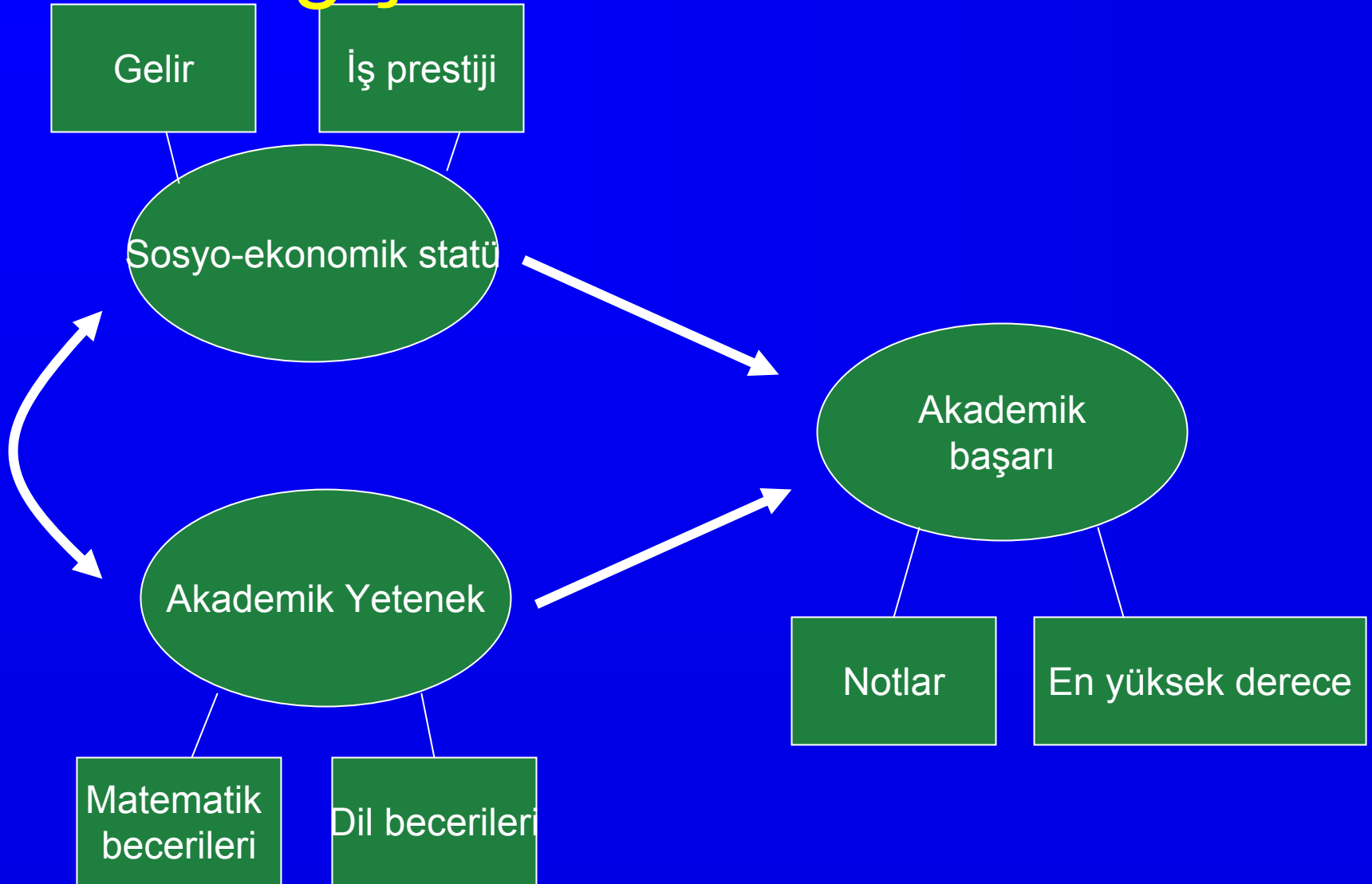

Kuramsal Model Örneği

Değişkenli Kuramsal Model

Sorun

- ➔ “Bireyi fiziksel ya da düşünsel yönden rahatsız eden, kararsızlık ve birden çok çözüm yolu olasılığı görünen her durum”
- ➔ Sorun kaynakları: Özel çaba, merak, duyarlılık, daha önce yapılan araştırmalar, tezler, vs.

İki Temel Sorun

- ➔ Neyi araştıracacağız?
- ➔ Nasıl araştıracacağız?

Toplumsal Araştırma Sorusu

- ➔ İlk el, doğrulanabilir ve ampirik verilerin toplanması ve analiziyle yanıtlanmaya çalışılan toplumsal dünya ile ilgili bir soru

Sosyal Bilimlerde Araştırma

- ☞ Tanımlayıcı araştırma
 - “Evsiz kimdir?” “Gereksinimleri nelerdir?” “Kaç kişi evsiz?”
- ☞ Ön araştırma (exploratory research)
 - “Evsiz olmak nasıl bir şey?” “Evsizler kendi durumlarını nasıl görüyorlar?” (öteleme, kucaklama, kurmaca öyküler)
- ☞ Açıklayıcı araştırma
 - Toplumsal olguların sebep ve sonuçlarını belirleme
 - Bir olgunun diğeri üzerindeki etkisini tahmin etme
 - “İnsanlar niçin evsiz kalıyor?” “İşsizlik oranı evsiz sayısını etkiliyor mu?”
- ☞ Değerlendirme araştırması
 - Toplumsal bir programın etkilerini araştırma
 - “Hangi hizmetlerin evsizlere yardımı dokunuyor?”

Soru Belirleme

- ➡ Kişisel deneyim veya sorunlardan hareketle
 - kapkaç sorunu nasıl önlenebilir?
- ➡ Başkalarının deneyimlerinden hareketle
 - aile içi şiddet nasıl önlenebilir?
- ➡ Diğer araştırmacıların sordukları sorulardan hareketle
 - makaleler, kitaplar, vs.
- ➡ Başka kaynaklar/kuruluşlar bazı soruların yanıtlarını bulmak istiyor olabilirler
- ➡ Araştırma sorularının temel kaynağı “toplumsal kuram”dır.
 - Rasyonel seçenek kuramı toplumsal davranışları açıklamak için yararlı bir yaklaşım olabilir mi?

Sorun Seçimi ve Ölçütleri

➔ Genel ölçütler

- Çözülebilirlik, önemlilik, yenilik, etik kurallara uygun olarak araştırılabilirlik (gizlilik, sağlık, fiziksel/psikolojik baskı, vd.)

➔ Özel ölçütler

- Yeterlilik, yöntem ve teknik bilgisi, veri toplama izni, zaman ve olanaklar, ilgi

Soruları “İnceltme”

- ➡ Zaman
- ➡ Mekân
- ➡ Kaynak

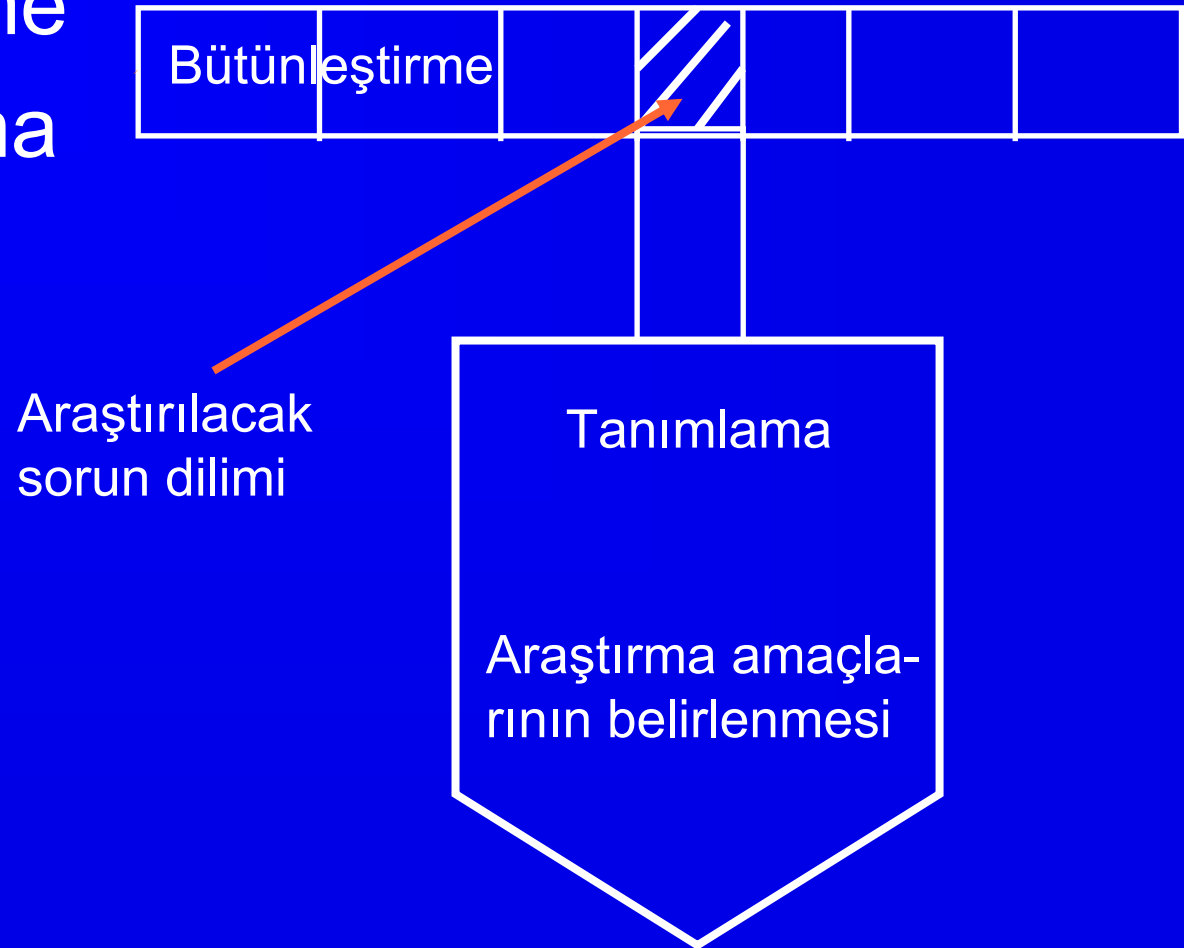
Soruları Değerlendirme

- ➔ Olurluk
- ➔ Toplumsal önem
 - Evsizlik, cezai adalet, cinsiyet rolleri, vs.
- ➔ Bilimsel ilgililik
 - Sosyal bilimler literatürü

Araştırma Sorununun Tanımlanması

- ➔ Bütünleştirme
- ➔ Sınırlandırma
- ➔ Tanımlama

Değişken

- ➔ Değişebilen, yani en az iki değer alabilen her şey
- ➔ Belirli özelliklerin mantıksal seti
 - Özellik: Erkek kadın
 - Değişken: Cinsiyet
- ➔ Süreksiz değişkenler (nitel değişkenler; belli seçenekler, tam sayılarla ifade, “cinsiyet”)
- ➔ Sürekli değişkenler (nicel değişkenler; “ağırlık”)
- ➔ Her değişken süreksiz değişken gibi işlem görür

Bağımlı/Bağımsız Değişken

☞ Bağımlı değişken

- açıklanan değişken; sonuç; araştırmacıyı rahatsız eden, açıklanması istenen durum;

☞ Bağımsız değişken

- Açıklayan değişken veya ara değişken; neden

Kontrol Değişkenleri

- Evrene ait (zeka, yaş, cinsiyet, deneyim)
- Araştırma sürecine ait (zaman)
- Dış kaynaklara ait (gürültü, ışık)
- Kontrol değişkenleri sabit tutulmalı
- Aksi halde bağımlı değişken üzerindeki etkinin nereden kaynaklandığı bilinemez

Denence (Hipotez)

- “...gözlemlenen olaylar ya da olay kümeleri arasında henüz kesinlikle kanıtlanmış olmayan, ancak kanıtlanması olası görülen ilişkileri anlatan bir önermedir”

Denenceler

- ➔ Ampirik gerçeklik hakkında geçici bir ifade
- ➔ Araştırmada test edilen önerme
 - Araştırma hipotezi
 - Boş hipotez
- ➔ İki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi ifade eden önerme
- ➔ Denencenin gerçeği açıklayıp açıklamadığı araştırma sonunda ortaya çıkar
- ➔ Aksiyom/postüla: Doğruluğu hemen herkesçe kabul edilen sav
- ➔ Varsayım: Araştırma sırasında doğruluğunun ispatlanması gerekmeyen önerme

İyi Bir Denencenin Özellikleri

- ➔ Yalın olmalı
- ➔ Sağlam bir mantığa dayanmalı
- ➔ Kullanılan kavramlar açıkça tanımlanmalı
- ➔ Deneyle elde edilebilen anlamları olmalı
- ➔ Kurama dayanmalı
- ➔ Sinama teknikleriyle bağı kurulmalı
- ➔ Gerçeklenmeye açık olmalı
- ➔ Yanlışlanması olanaksız iddialar içermemeli
- ➔ Bir gereksinmeden kaynaklanmalı
- ➔ Yeni bilgi üretmeli

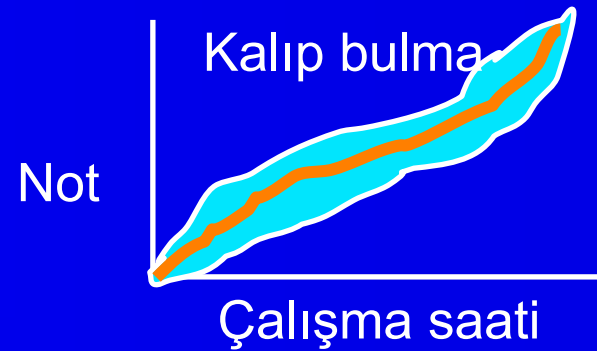
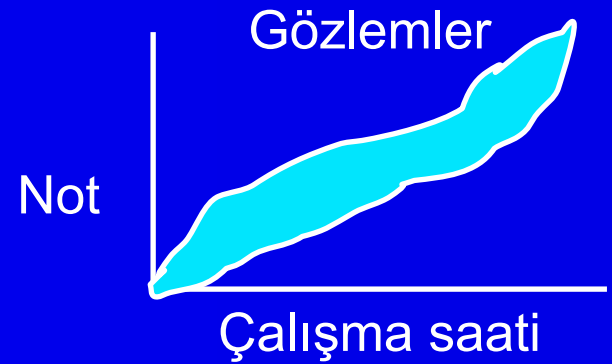
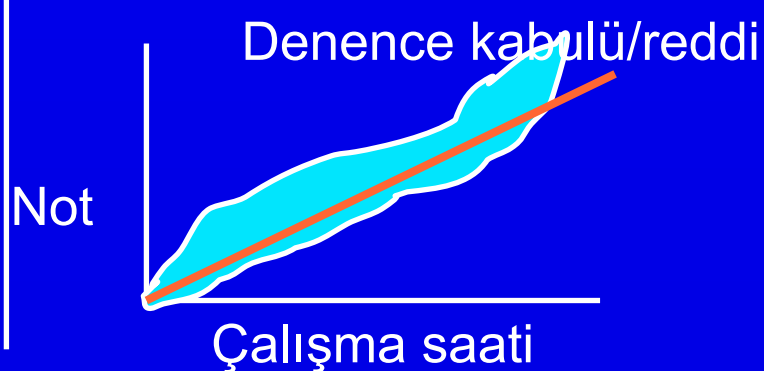
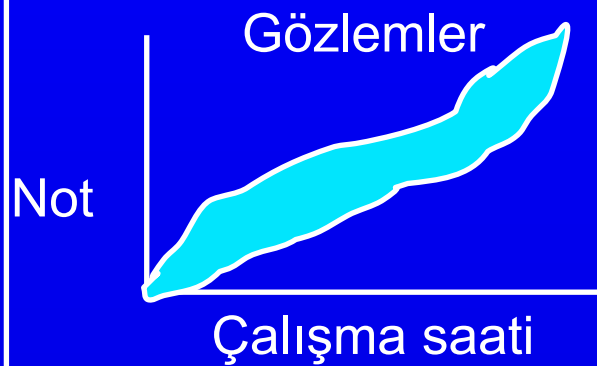

Denence Örnekleri

- ➔ Bir toplumda fakirlik oranı arttıkça evsizlerin oranı da artar
- ➔ Gelir arttıkça vergi kaçırma riski de artar
- ➔ Gelir arttıkça hırsızlık riski azalır
- ➔ Eğitim düzeyi azaldıkça gelir düzeyi de azalır
- ➔ Gelir arttıkça siyasi muhafazakarlık artar
- ➔ Kentlerde hırsızlık varoşlardakinden daha yüksektir

Tümdengelim-Tümevarım Yöntemleri

Kaynak: Babbie